

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

> Retouradres Postbus 20011 2500 AE Den Haag

Aan de voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-
Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

**Directoraat-Generaal
Bestuur en Wonen**
Democratie en Burgerschap

Turfmarkt 147
Den Haag
Postbus 20011
2500 AE Den Haag
www.rijksoverheid.nl
www.facebook.com/minbzk
www.twitter.com/minbzk

Kenmerk
2017-0000391518

Uw kenmerk

Bijlage(n)
3

Datum 28 augustus 2017
Betreft Beantwoording VSO Tussenevaluatie Friese taal en cultuur (TK
34550 VII 35)

Hierbij bied ik u de antwoorden aan op de vragen gesteld door uw vaste commissie voor Binnenlandse Zaken naar aanleiding van mijn brief van 2 december 2016 (TK 34550 VII nr 35) over de tussenevaluatie bestuursafspraken Friese taal en cultuur. In de bijlage treft u tevens de kabinetsreactie op het vijfde expertrapport van de Raad van Europa.

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

dr. R.H.A. Plasterk

TK 34550 VII nr 35

Antwoorden op de vragen gesteld door de leden van de vaste Kamercommissie Binnenlandse Zaken over de tussenevaluatie bestuursafspraken Friese taal en cultuur.

Inleiding: de staat van het Fries

De fracties van de VVD en PvdA hebben vragen gesteld over het gebruik, de positie en de ontwikkeling van het Fries en de verantwoordelijkheden hierin van de minister.

Veel mensen vinden houvast in de eigen identiteit die verbonden is met de eigen regio. In Fryslân speelt de Friese taal daarbij een belangrijke rol. Het Fries geeft veel Friezen het gevoel thuis te zijn en verbonden te zijn met de eigen omgeving, de eigen identiteit en de lokale democratie. Het kunnen (blijven) gebruiken van het Fries is daarom belangrijk voor de verbondenheid van de bevolking met haar eigen regio en bestuur.

Het huidige beleid, de Wet gebruik Friese taal en de uitvoering van de sinds 1989 gemaakte bestuursafspraken Friese taal en cultuur bevorderen het gebruik van het Fries. In de bestuursafspraken is de gezamenlijke verantwoordelijkheid van de provincie Fryslân en de Rijksoverheid voor de Friese taal vastgelegd. Volgens de bestuursafspraken dient de bijzondere status van de Friese taal en cultuur te worden geborgd door de daartoe meest aangewezen bestuurslaag: de provincie Fryslân. Waar mogelijk bevordert het Rijk het gebruik van het Fries in nationaal beleid en neemt het Rijk waar nodig belemmeringen weg. Zowel de Rijksoverheid als de provincie zien erop toe dat alle beleidsnota's over de bestuursafspraken aandacht schenken aan de consequenties van de beleidsvoornemens voor de Friese taal. Daarnaast heeft het Rijk zijn eigen verantwoordelijkheid als wetgever en heeft het zich, als lidstaat van de Raad van Europa, door de ratificatie van het Kaderverdrag inzake de bescherming van Nationale Minderheden en het Europees Handvest voor regionale talen en talen van minderheden verplicht het Fries te beschermen en te bevorderen.

Sinds 2007 geeft de provincie Fryslân eens in de vier jaar de Fryske Taalatlas uit, waarin cijfers zijn opgenomen over de staat van de Friese taal. Uit deze cijfers blijkt dat tussen 2007 en 2015 de kennis van het Fries op alle vlakken, dus het spreken, verstaan, lezen en schrijven, licht verbeterd. 85% van de inwoners verstaat de taal goed tot zeer goed –volgens de Taalatlas van 2015- en bijna 70% spreekt de taal goed tot zeer goed. Van deze vaardigheden is de spreekvaardigheid in de afgelopen jaren het sterkst toegenomen.

In 1969, 1984, 1995 en 2016 heeft ook de Fryske Akademy onderzoeken gedaan naar de Friese taal. De definitieve rapportage van het laatste onderzoek moet nog gepubliceerd worden, maar de voorlopige resultaten bevestigen het beeld dat de taalatlassen schetsen.

Het beeld dat naar voren komt uit de reeks van de Fryske taalatlassen en de vier onderzoeken van de Fryske Akademy geeft veel vertrouwen voor het behoud van de Friese taal in de toekomst. Ik leid eruit af dat het Fries een levende taal is en dat de inspanningen van de betrokken overheden succesvol zijn.

Bestuursafspraken Friese taal

Algemeen taalbeleid: rol van de provincie als taalschipper

De fracties van de VVD, PvdA, CDA en D66 hebben vragen gesteld over de rol van de provincie als taalschipper.

Ik herken de constatering van DINGtiid dat succesvol Fries taalbeleid meer nodig heeft dan wettelijke borging en beleid ter stimulering van het gebruik van het Fries. Daarom heb ik in goed overleg besloten om de rol van taalschipper bij de provincie Fryslân te beleggen, zoals ik uw Kamer heb gemeld in de brief over de evaluatie van de bestuursafspraken Friese taal en cultuur (TK 34550 VII nr 35). De provincie Fryslân is de meest aangewezen bestuurslaag voor de waarborging van de status van de Friese taal en cultuur.

De provincie Fryslân speelt een van oudsher vanzelfsprekende en zeer betrokken rol bij de bevordering van de Friese taal en cultuur. Het Deltaplan Frysk is, zoals de CDA fractie ook constateert, een initiatief van de provincie zelf. Ik waardeer deze inspanningen van de provincie Fryslân op het vlak van de Friese taal. In de recente overleggen heeft de gedeputeerde mij ervan overtuigd dat de provincie de rol van taalschipper goed en duurzaam kan invullen.

De provincie zal in de rol van taalschipper onder meer het voortouw nemen in het opstellen van een lange termijnagenda voor het Fries. Ook organiseert de taalschipper het bestuurlijk overleg met decentrale overheden die een eigen zorgplicht hebben voor de Friese taal en cultuur. Daarbij kan de provincie Fryslân voortbouwen op de ervaringen van de afgelopen jaren waarin er op verschillende niveaus overleg is geweest over de Friese taal. Zo bestaat er al geruime tijd de ambtelijke overlegstructuur 'Gemeenten & Frysk' waar ook de implementatie van de Wet gebruik Friese taal aan de orde komt. De taalschipper heeft daarnaast ook een signaalfunctie richting de Rijksoverheid.

Artikel 2a van de Wet gebruik Friese taal bepaalt dat de provincie en het Rijk een gezamenlijke verantwoordelijkheid en zorgplicht voor de Friese taal hebben en periodiek bestuursafspraken maken ter uitvoering van deze verantwoordelijkheid en zorgplicht. De Taalwet bepaalt dan ook dat de ministeries, autoriteiten, colleges en ambtenaren die zulks aangaat, de hand aan de nauwkeurige uitvoering zullen houden. Het uitvoering geven aan de Taalwet is een gezamenlijke verantwoordelijkheid waarbij de provinciale overheid als taalschipper geen overstijgende bevoegdheden heeft gekregen.

De taalschipper bestrijkt het gebied zoals dat in artikel 5 van de Wet gebruik Friese taal (ook wel de Taalwet genoemd) is bepaald. De Taalwet, en dus ook de inzet van de taalschipper, is niet van toepassing op bestuursorganen van de

Datum

Kenmerk
2017-0000391518

gemeente Ameland, Schiermonnikoog, Terschelling, Vlieland en Weststellingwerf. Artikel 5, lid 4 bepaalt bovendien dat bestuursorganen die niet tot de centrale overheid behoren en die niet in de provincie Fryslân gevestigd zijn, maar waarvan het werkterrein zich uitstrekt tot de provincie Fryslân of een deel daarvan, regels kunnen stellen over het gebruik van de Friese taal. De taalschipper ondersteunt ook deze bestuursorganen als dat nodig is. De taalschipper zal bovendien de eerder genoemde signaalfunctie voor deze bestuursorganen vervullen.

De taalschipper zal regisseren, coördineren en ondersteunen. De bij de Friese taal betrokken bestuursorganen hebben en houden hun eigen verantwoordelijkheid.

In het komende jaar zal provincie Fryslân verder invulling geven aan de rol van taalschipper bij het Friese taalbeleid. De provincie Fryslân zal, in de rol van de taalschipper, in overleg treden met de andere decentrale bestuursorganen om onder meer de decentrale implementatie van de Taalwet en de uitvoering van de Bestuursafspraken te bespreken. Gezien deze (decentrale) agenda zie ik voorsnog geen aanleiding om aan dit overleg deel te nemen.

Ik heb de Friese gemeenten per brief geïnformeerd over deze nieuwe bestuurlijke overlegstructuur en de rol van taalschipper die bij de provincie Fryslân is belegd. De provincie heeft daarop aangegeven deze overlegstructuur zo snel mogelijk in werking te stellen. Het eerste bestuurlijke overleg vond plaats op 7 juli. Hoe deze overlegstructuur zal functioneren moet nog blijken en is uiteraard mede afhankelijk van de deelnemers. Ik zal dit met grote belangstelling volgen.

Zowel op ambtelijk als op bestuurlijk niveau heeft het ministerie van BZK regelmatig overleg met de provincie Fryslân. Ook de nieuwe decentrale overlegstructuur en de invulling van de rol van taalschipper komen daar aan de orde. Mocht blijken dat het wenselijk is dat de Rijksoverheid ook aan het overleg deelneemt, zal ik dat zeker in overweging nemen.

In de nieuwe Bestuursafpraak Friese Taal en Cultuur (BFTC) zullen de taken en verantwoordelijkheden opnieuw worden vastgelegd. Het is aan mijn ambtsopvolger om samen met de provincie Fryslân de nieuwe Bestuursafpraak Friese taal en cultuur voor de periode 2019-2023 af te sluiten en daarbij te bezien of borging van de rol van taalschipper in de bestuursafspraken nodig is.

Algemeen taalbeleid: structureel contact met de taalgroep

De VVD fractie heeft naar aanleiding van het rapport van de Raad van Europa vragen over de frequentie en de manier waarop de minister in contact treedt met de taalgroep.

Met de provincie Fryslân vindt regelmatig overleg plaats. Zo heb ik in november 2016 gesproken met de verantwoordelijk gedeputeerde en hebben we gezamenlijk overlegd met adviesorgaan DINGtiid. Het advies 'Verandering en verbetering', de rol van de taalschipper en de verdere programmering van DINGtiid waren toen de besprekpunten. In de komende periode overleggen we om gezamenlijk te komen tot een nieuwe Bestuursafpraak Friese taal en cultuur.

Ook met andere taalgroepen vindt overleg plaats, zij het minder frequent. Het ambtelijk overleg tussen de betrokken overheden en mijn ministerie zal in de toekomst een meer structureel karakter krijgen. Zo vindt in november een symposium plaats waarbij de Rijksoverheid in gesprek gaat met sprekers en vertegenwoordigers van de erkende regiogebonden streektalen en de bij deze streektalen betrokken overheden en taalinstututen. Het symposium is bedoeld om kennis uit te wisselen over (regionaal) taalbeleid, over het effectief stimuleren van het gebruik van de erkende streektalen en om de behoeften van de sprekers inzichtelijk maken. Wat hebben zij nodig om hun streektaal te kunnen blijven gebruiken? Met dit symposium geef ik uitvoering aan de aanbeveling van de Raad van Europa. Indien het symposium een succes wordt kan dit leiden tot een periodiek terugkerende bijeenkomst.

Algemeen taalbeleid: adviezen DINGtiid

De VVD fractie heeft vragen gesteld over de adviezen uitgebracht door DINGtiid.

De adviezen van DINGtiid hebben betrekking op verschillende onderwerpen en bestuursorganen. Het ministerie en de provincie hebben in de regel veel waardering voor de adviezen van DINGtiid. Ze worden zoveel mogelijk betrokken bij de totstandkoming van beleid. Goed voorbeeld is het rapport 'Advies: verandering en verbetering' (december 2015)¹. In dit rapport van DINGtiid wordt voorgesteld een 'taalschipper' bij verdere implementatie van de Wet gebruik Friese taal in te stellen. In antwoord op de vragen van de leden van de VVD-fractie over het algemeen taalbeleid heb ik uiteen gezet hoe ik dit advies heb opgevolgd.

De komende periode lijkt een intensievere samenwerking tussen adviesvragers en adviseur gewenst, zowel bij het formuleren van de adviesvraag als bij de 'landing' van adviezen. Op die manier kunnen adviezen van DINGtiid meer doorwerking krijgen.

Algemeen taalbeleid: aanbevelingen expertcommissie Raad van Europa

De CDA fractie heeft naar aanleiding van aanbevelingen door de Raad van Europa vragen gesteld over de nieuwe Bestuursafspraken Friese taal en cultuur. In de punten 32 en 22 uit het vijfde evaluatierapport van de expertcommissie van de Raad van Europa gaat het niet zozeer om aanbevelingen als wel bevindingen. Specifiek gaat het hier om de constatering dat onderdelen van het Europees Handvest niet direct in de Wet gebruik Friese taal terugkomen. Dat betekent niet dat Nederland op dit vlak niet aan de eisen van het Handvest voldoet. Om een voorbeeld te noemen: de Raad van Europa stelt vast dat er in de Wet Friese taal geen bepaling is opgenomen inzake Friestalige plaatsnamen. Die constatering is juist, deze bevoegdheid behoort in ons bestel tot de autonomie van de

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2015/12/10/rapport-dingtiid-advies-verandering-en-verbetering>

Datum

Kenmerk
2017-0000391518

gemeenten. Gemeenten kunnen plaatsnamen naar het Fries wijzigen, zoals in het verleden ook is gebeurd.

Of vertaling van deze bevindingen naar de nieuwe Bestuursafspraken nodig is, laat ik aan het oordeel van mijn ambtsopvolger.

Fries in de rechtbank

De fracties van de VVD, CDA en D66 hebben vragen gesteld over het gebruik van Fries in de rechtbank.

Ik ben het met de leden van de VVD-fractie eens dat het recht om in de rechtbank gebruik te maken van de Friese taal geen theoretisch recht mag zijn. Dat is het ook niet. Uit navraag bij de Rechtspraak (de organisatie van rechtbanken, gerechtshoven, de Hoge Raad der Nederlanden en de bijzondere colleges) blijkt dat met name op de zittingslocatie Leeuwarden gebruik wordt gemaakt van het Fries.

De leden van de fracties van de VVD en het CDA wijzen erop dat het gebruik van het Fries buiten de provincie minder vanzelfsprekend is. Ik heb geen aanwijzingen dat burgers extra belemmeringen ervaren om de Friese taal te gebruiken bij een rechtsgang buiten de provincie Fryslân. De Rechtspraak heeft echter wel aangegeven dat het op andere zittingslocaties van de Rechtbank Noord-Nederland zelden voorkomt. Zaken van inwoners van Fryslân zullen in de regel in Leeuwarden worden behandeld. Voor zaken die buiten het rechtsgebied van de Rechtbank Noord-Nederland en het Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden worden behandeld kan een uitzondering worden gemaakt. De wet bepaalt voor die gevallen (strafzaken) dat het Fries kan worden gebruikt als de betrokkene zich in het Nederlands onvoldoende kan uitdrukken (art. 13).

De Wet herziening gerechtelijke kaart heeft voor het gebruik van het Fries nauwelijks verandering gebracht, omdat alle zaken, behoudens enkele bestuursrechtelijke zaken op alle locaties worden gehouden. Op enkele uitzonderingen na dienen Friese zaken dus in de zittingslocatie Leeuwarden. Voor de bestuursrechtelijke zaken geldt daarbij nog dat de rechtbank bijvoorbeeld vanwege regionale binding, al dan niet op verzoek, kan besluiten de zaak toch in Leeuwarden te behandelen.

De Rechtbank Noord-Nederland besteedt op de volgende wijze aandacht aan de Friese taal. Het gerechtsbestuur faciliteert het gebruik van het Fries actief. In alle oproepingen en uitnodigingen voor zittingen, ook voor de locaties Assen en Groningen, wordt een zinsnede in de Friese taal opgenomen waarin wordt gewezen op het recht het Fries te gebruiken. Op het intranet van de rechtbank wordt uitgebreid ingegaan op de Wet gebruik Fries taal en de consequenties voor de praktijk. Daarnaast heeft de rechtbank jaarlijks contact met organisaties die betrokken zijn bij het gebruik van de Friese taal.

De leden van de fracties van de VVD, het CDA en D66 hebben vragen over de monitoring van het gebruik van het Fries in de rechtbank. In 2016 zijn bij de

Datum

Kenmerk
2017-0000391518

Rechtbank Noord-Nederland op alle zittingslocaties, sectoren en geledingen vragen uitgezet over het gebruik van de Friese taal: over communicatie (schriftelijk, telefonisch en in persoon), de inzet van tolken, het afleggen van de eed of belofte in het Fries en processtukken in het Fries.

De uitvraag heeft duidelijk gemaakt dat de Friese taal buiten de zittingslocatie Leeuwarden nauwelijks wordt gebruikt daarover evenmin vragen worden gesteld. De klachtenfunctionaris van de Rechtbank Noord-Nederland heeft over dit onderwerp geen klachten ontvangen. Overigens ben ik me er van bewust dat niet iedereen die ontevreden is, direct een klacht indient.

Op de zittingslocatie Leeuwarden hebben medewerkers in alle sectoren met frequent en soms dagelijks te maken met het gebruik van de Friese taal. De meeste medewerkers in Leeuwarden beheersen het Fries goed. Ook op de zittingen wordt regelmatig Fries gesproken. Naar schatting wordt in eenvoudige strafzaken bij de politierechter of kantonrechter in 5 tot 10 procent van de zaken Fries gesproken.

Schriftelijke communicatie (processtukken) in het Fries komt zelden voor. Beëdigingen in het Fries bij procedures komen bij hoge uitzondering voor.

Beëdigingen voor bepaalde functies (waaronder de functie van advocaat) worden wel regelmatig in het Fries gedaan. Diverse rechters hebben positieve ervaring met het gebruik van het Fries, met name in zaken waarin justitiabelen door emotie moeite hebben zich in het Nederlands uit te drukken.

In strafzaken, Familie- en Jeugdzaken en zaken over bewind komt dit met enige regelmaat voor. De rechter stimuleert dan het gebruik van het Fries. Het is ook voorgekomen dat de vragen pas helder werden beantwoord na een aanmoediging om in het Fries te spreken.

Een rechter merkte op dat het gebruik van het Fries op de zitting in kwantitatief opzicht misschien beperkt is, maar kwalitatief van grote waarde is. De burger kan zich beter uitdrukken, voelt zich beter gehoord en het is soms van belang voor slachtoffers en publiek.

De inzet van een tolk Fries komt nauwelijks voor. In Leeuwarden beheerst het personeel het Fries over het algemeen voldoende. Het komt een enkele keer voor dat een rechter met het oog op het gebruik van de Friese taal een zaak aan een collega overdraagt.

Deze praktijkvoorbeelden onderstrepen het belang van het kunnen spreken in het Fries in de rechtszaal. De Rechtspraak is zich hiervan bewust en draagt dit belang daarom actief uit.

De leden van de CDA fractie vragen naar de beschikbaarheid van tolken. Navraag bij de rechtspraak heeft geleerd dat er slechts een beperkt beroep wordt gedaan op tolken Fries. De beschikbaarheid van tolken Fries is echter beperkt. De

Rechtbank en het Hof werken samen met Afûk aan een grotere beschikbaarheid van tolken Fries.

Fries in het bestuurlijk verkeer: gedeconcentreerde rijksdiensten

De VVD fractie heeft vragen gesteld over het Fries bij de gedeconcentreerde rijksdiensten. Zij verwijzen hierbij ook naar het artikel in de Leeuwarder Courant over een Friese ANBI instelling die zijn status dreigde te verliezen.

Uit signalen uit de praktijk die ik van de provincie heb gekregen, blijkt dat medewerkers van bestuursorganen zich er niet altijd van bewust zijn dat het Fries voor veel Friezen hun dagelijkse omgangstaal is. Dat betekent niet dat deze medewerkers niet van goede wil zijn. Ruimhartig rekening houden met de Friese taal betekent het vergroten van dit bewustzijn en het zo veel mogelijk faciliteren van het gebruik van het Fries. De taalschipper heeft hierin een signalerende, voorlichtende en ondersteunende taak.

Onder de richtlijnen van de Belastingdienst was het voor Friese instellingen die zijn aangemerkt als Algemeen nut beogende instelling (ANBI), niet mogelijk om zich uitsluitend in het Fries te verantwoorden zonder dat zij daarbij hun ANBI status verliezen. Het Fries kent echter in de provincie Fryslân, op grond van de erkenning onder het Europees Handvest, een gelijke status als het Nederlands in de provincie Friesland.

In overleg met de staatssecretaris van Financiën is daarom besloten om de richtlijnen op dit punt aan te passen. Friese ANBI's mogen zich voortaan ook in het Fries verantwoorden.

Fries in het bestuurlijk verkeer: taalbeleid gemeenten

De fracties van de PvdA en D66 hebben vragen over het taalbeleid bij Friese gemeenten.

In het kader van de effectuering van gemeentelijke herindelingen worden in Fryslân bestuurlijke afspraken gemaakt tussen de betrokken gemeenten, de provincie en het Rijk, om actief Fries taalbeleid te bevorderen dat recht doet aan de (inter)nationale wet- en regelgeving. Ik constateer dat alle Friese gemeenten die betrokken waren bij een herindeling, in hun herindelingadviezen oog hebben voor de positie van het Fries in de nieuwe gemeente. Ik constateer dat ook de provincie in haar zienswijze op herindelingadviezen ruimschoots aandacht besteedt aan de positie van de Friese taal.

Effectuering van de overeenkomsten die eerder gesloten werden met de nieuwe gemeenten Leeuwarden en de Fryske Marren wordt besproken in de reguliere overleggen tussen provincie en gemeenten. In de rol van taalschipper zal de provincie Fryslân de effectuering nader bezien.

Na de tussenevaluatie van de BFTC heeft de gemeente De Fryske Marren een nieuwe taalnota vastgesteld. Andere gemeenten zijn daar momenteel volop mee

Datum

Kenmerk
2017-0000391518

bezig en voeren nog taalbeleid dat gebaseerd is op de situatie voordat de Taalwet inwerking trad.

De gemeenten die vanaf 2018 deel uitmaken van een herindelingstraject, stellen een grondhoudingsdocument op over het nieuw te vormen taalbeleid. De besluitvorming daarover laten zij echter over aan de nieuwe gemeenteraden.

De provincie Fryslân is in gesprek met gemeenten hoe zij hen kunnen helpen bij het formuleren van taalbeleid en het vaststellen van een verordening Fries.

Veruit de meeste gemeenten werken momenteel aan nieuw taalbeleid. Ik verwacht dat de besluitvorming daarover in 2017 en 2018 zal worden afgerond.

Fries in de media

De fracties van de VVD, PvdA en CDA hebben vragen gesteld over de bestuursafpraak Fries in de media en effecten van de bezuinigingen op de regionale omroepen.

Het convenant waarin de 'Bestuursafspraken Fries in de media 2016' zijn opgenomen, is op 16 december 2016 gepubliceerd in de Staatscourant en de dag daarna in werking getreden. De looptijd van dit convenant correspondeert met de duur van de BFTC. De bestuursafspraken gelden daarmee tot en met 31 december 2018.

De bestuursafspraken beogen de positie van de Friese taal in de media te waarborgen. Omrop Fryslân zendt uit in de Friese taal en heeft daarom een bijzondere taak voor het behoud, de bevordering, de ontwikkeling, de overdracht en het levende gebruik van de Friese taal. In de bestuursafspraken wordt opgemerkt dat het wenselijk is dat er een volwaardig, zelfstandig en breed programma- en media-aanbod in de Friese taal is, dat op dagelijkse basis beschikbaar is op diverse mediaplatforms, en dat in het mediabestel herkenbaar en geborgd blijft. Om dat te waarborgen zijn in de bestuursafspraken de volgende onderwerpen opgenomen:

- het orgaan dat het beleid voor het media-aanbod bepaalt voor Omrop Fryslân;
- de bevordering Friese taal en cultuur in de media;
- het verzorgingsgebied Fryslân en regiodekkende zender;
- de financiering;
- de financiering op projectbasis;
- de uitvoering van de motie Ten Hoeve c.s.

De financiering van Omrop Fryslân door het rijk en de provincie Fryslân is in artikel 5 van de Bestuursafspraken Fries in de Media vastgelegd en daarmee voldoende gewaarborgd. Daarnaast heeft de Omrop qua bedrijfsvoering ingespeeld op mogelijke financiële tegenslagen, onder andere door het creëren van een grotere flexibele schil. De vrijwillige samenwerking loopt goed, Omrop Fryslân heeft een intentieovereenkomst met RTV Noord, RTV Drenthe en RTV Oost over samenwerking.

Fries in het culturele leven

De VVD fractie heeft vragen gesteld over de toekomst van de gezamenlijke bekostiging van Friese culturele instellingen door Rijk en provincie.

Tresoar valt onder een gemeenschappelijke regeling, zoals volgt uit artikel 5.3 van de BFTC. Zoals ik eerder heb gemeld, is de invulling van de BFTC 2019-2023 aan mijn ambtsopvolger.

Tryater valt onder de culturele basisinfrastructuur (BIS) van het Rijk, en ontvangt een meerjarige subsidie van de provincie Fryslân voor specifieke voorstellingen. De toekomst van Tryater is daardoor goed geborgd.

De Fryske Akademy maakt deel uit van de instituten- en onderzoeksorganisatie van de KNAW. De financiering loopt dus ook via de KNAW. Enige verandering in de toekenning van middelen moet in samenspraak met het ministerie van OCW en de provincie Fryslân plaatsvinden.

Evaluatie BFTC

De D66 fractie heeft vragen gesteld over de bekostiging van het Fries in het onderwijs.

De minister van OCW bekostigt scholen in het funderend onderwijs via de lumpsum, waarbij scholen op hoofdlijnen op basis van leerlingenaantallen financiering ontvangen voor personeel en materialen. Scholen bepalen daarbinnen zelf hoe ze uitvoering geven aan de kerndoelen.

De provincie draagt een groot deel van de kosten voor Fries in het onderwijs. Via het Provinciefonds vindt structureel bijzondere bekostiging plaats in de vorm van de Materiële Instandhouding Fries (MIF). Deze middelen worden via de provincie verdeeld. Een deel van de kosten voor het Fries in het onderwijs wordt betaald uit incidentele middelen.

Vijfde evaluatie expertcommissie Europees Handvest

De leden van de CDA fractie willen weten of de minister bereid is de aanbevelingen uit het vijfde rapport over te nemen.

In de kabinetsreactie op het rapport van de expertcommissie van de Raad van Europa ben ik ingegaan op de vijf aanbevelingen en heb ik aangegeven op welke wijze ik hier opvolging aan geef. De volledige kabinetsreactie heb ik als bijlage bijgevoegd.

Vijfde evaluatie expertcommissie: Fries in het onderwijs

De fracties van de VVD, PvdA en D66 hebben vragen over Fries in het onderwijs.

De provincie Fryslân heeft sinds 2014 de bevoegdheid om de kerndoelen vast te stellen voor het Fries. Zoals ik in mijn reactie op het RvE-rapport heb laten weten, heeft de Onderwijsinspectie aangegeven vanaf 2016 weer te zullen gaan inspecteren op de kwaliteit van het Fries dat wordt onderwezen, waarmee meer inzicht wordt verkregen in het niveau dat leerlingen bereiken. Hiermee kunnen we de kwaliteit monitoren en verder verbeteren.

De provincie heeft in haar huidige coalitieakkoord het Deltaplan Frysk opgenomen om de positie van de Friese taal te versterken in overleg met de betrokken bestuursorganen en organisaties. Voor dit deltaplan is €21,3 miljoen beschikbaar gesteld.

De provincie heeft sinds de wijziging van de onderwijswetgeving een nieuwe 'beleidsregel voor het verkrijgen van ontheffing voor het vak Fries in het primair en voortgezet onderwijs' vastgesteld. Met behulp van het 'Taalplan Frysk' is de provincie in het voorjaar van 2016 gestart met de uitvoering daarvan. De bedoeling is om eind 2017 van alle scholen in Fryslân te hebben vastgesteld wat voor tijdelijke (partiële) ontheffing zij op basis daarvan krijgen. Het 'Taalplan Frysk' is gebaseerd op een groeiemodel dat verwacht dat (partiële) ontheffing voor bepaalde kerndoelen in de toekomst steeds minder noodzakelijk is. Op die manier kunnen scholen stapsgewijs werken aan de versterking van het vak Fries binnen hun curriculum. Kerndoelen op het gebied van lees- en schrijfvaardigheid maken daar nadrukkelijk onderdeel van uit.

In 2010 heeft de Stuurgroep Hoekstra geadviseerd de WPO en de WVO zodanig aan te passen dat Gedeputeerde Staten de ontheffing van de verplichting om Fries aan te bieden en alle gestelde kerndoelen te behalen niet alleen volledig, maar ook partieel te kunnen verlenen. Dat advies is opgevolgd en op 1 augustus 2014 is de wijziging van de WPO en de WVO op dit punt inwerking getreden. Daarnaast hebben Provinciale Staten sinds die datum, naar aanleiding van hetzelfde advies, de bevoegdheid gekregen om de kerndoelen voor het vak Fries vast te stellen.

De partiële ontheffing is dus een uitbreiding van de mogelijkheden, waardoor geen volledige ontheffing meer hoeft te worden gegeven. Daarbij is een partiële ontheffing tijdelijk en dient de school in kwestie er voor te zorgen dat de kerndoelen zo spoedig mogelijk wel gehaald kunnen worden. Op die manier kan er, door de mogelijkheid van partiële ontheffing, meer Fries worden gegeven dan voorheen.

Het streven is dat steeds minder scholen binnen het Friese taalgebied, daar waar het Fries de dagelijkse omgangstaal is, ontheffing nodig hebben. Daarom worden de ambities van de scholen ook in de ontheffingsaanvraag meegenomen.

De provincie brengt in beeld hoe het Fries er binnen het onderwijs voor staat en hoe elke school invulling geeft aan het vak Fries. Met die informatie wordt het mogelijk om scholen maatwerk aan te bieden bij het formuleren en realiseren van hun ambities op de langere termijn. Wanneer de ontheffing voor de scholen

Datum

Kenmerk
2017-0000391518

verloopt zal er invulling moeten worden gegeven aan de eerder vastgestelde ambities en de versterking van het vak Fries.

Ter illustratie van het aantal verleende ontheffingen geef ik de tussenstand weer die Gedeputeerde Staten van Fryslân in mei 2017 aan Provinciale Staten stuurden:

- In het primair onderwijs hoeft aan ongeveer de helft van de scholen geen ontheffing te worden verleend. De andere helft van de scholen krijgt een ontheffing voor een of meer kerndoelen.
- Binnen het voortgezet onderwijs is in tweederde van de gevallen geen ontheffing verleend.